

Resultaten

Onderzoek naar de impact van de uitbraak van het coronavirus op het welbevinden van inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland (7e coronapeiling, 18-24 mei 2021)

Over de coronapeilingen van GGD Noord- en Oost-Gelderland

Het is inmiddels méér dan een jaar geleden dat het coronavirus opdook in Nederland. GGD Noord- en Oost-Gelderland onderzoekt wat de impact hiervan is op het dagelijks leven en het welbevinden van de bevolking. Om dit in kaart te brengen, worden er vragenlijsten uitgezet via het GGD-panel en via de sociale media. Er zijn inmiddels zeven coronapeilingen onder volwassenen gehouden:

- Peiling 1: maart 2020
- Peiling 2: april 2020
- Peiling 3: juni 2020
- Peiling 4: september 2020
- Peiling 5: november 2020
- Peiling 6: februari 2021
- Peiling 7: mei 2021

Daarnaast heeft GGD Noord- en Oost-Gelderland in mei 2020 en in maart 2021 coronapeilingen onder de jeugd (voortgezet onderwijs) gehouden.

De resultaten zoals beschreven in deze rapportage zijn ook samengevat weergegeven in twee infographics. Daarnaast verschijnt in juni 2021 een korte rapportage met de update van de resultaten van een verdiepend onderzoek naar kwetsbare groepen. Alle rapportages van de coronapeilingen van GGD NOG staan op de [website van GGD NOG](#) en op [Kompas Volksgezondheid NOG](#).

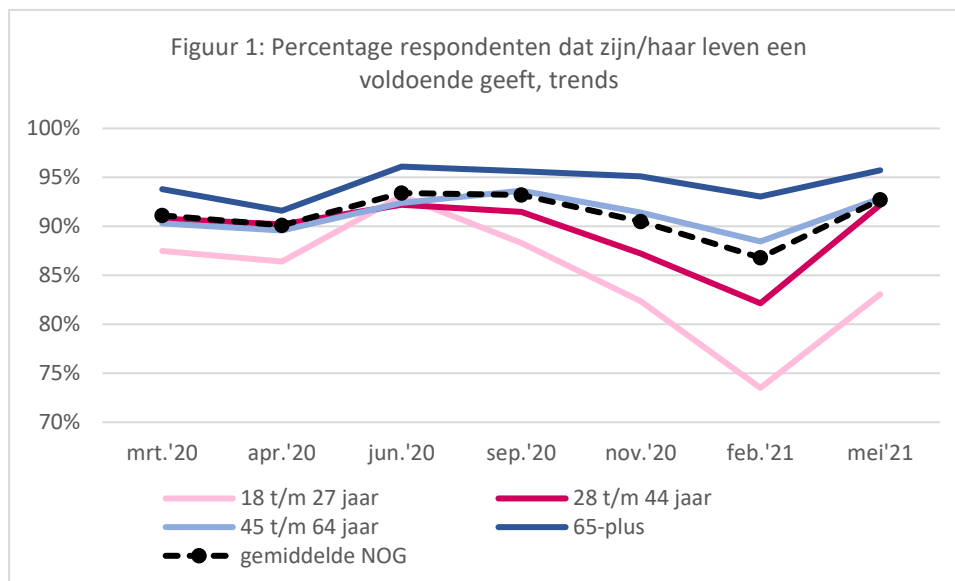
Ruim 3.500 deelnemers

Aan de zevende peiling hebben 3.553 volwassenen (18+) meegedaan. Er is gewogen naar geslacht, leeftijdsgroep (18-44 jaar; 45-64 jaar; 65+) en subregio (Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe). Ten aanzien van deze kenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de hele bevolking van de regio Noord- en Oost-Gelderland.

Mensen geven hun leven weer vaker een voldoende

Gemiddeld geeft 93% van de mensen zijn/haar leven een voldoende (figuur 1, zwarte stippellijn). Dit percentage is gestegen sinds de peiling van februari 2021. Toen gaf 87% van de mensen zijn/haar leven een voldoende. Er zijn in mei 2021 weer evenveel mensen die hun leven een voldoende geven als in juni en september 2020.

Het gemiddelde rapportcijfer dat mensen hun leven in mei 2021 geven is een 7,3. In februari was dat nog een 6,9. Het is opvallend dat mensen hun leven vaker een voldoende geven naarmate zij ouder zijn. Verder zien we dat mensen die samenwonen met anderen vaker een voldoende geven dan alleenwonenden. Genoemde trends zien we gedurende de gehele pandemie. Uit figuur 1 blijkt dat vooral jongvolwassenen na de zomer van 2020 hun leven een veel lager cijfer geven dan daarvoor. Positief is dat in mei 2021 83% van de jongvolwassenen zijn/haar leven een voldoende geeft. Dat is een forse toename ten opzichte van februari 2021, toen nog maar 74% van de jongvolwassenen zijn/haar leven een voldoende gaf.

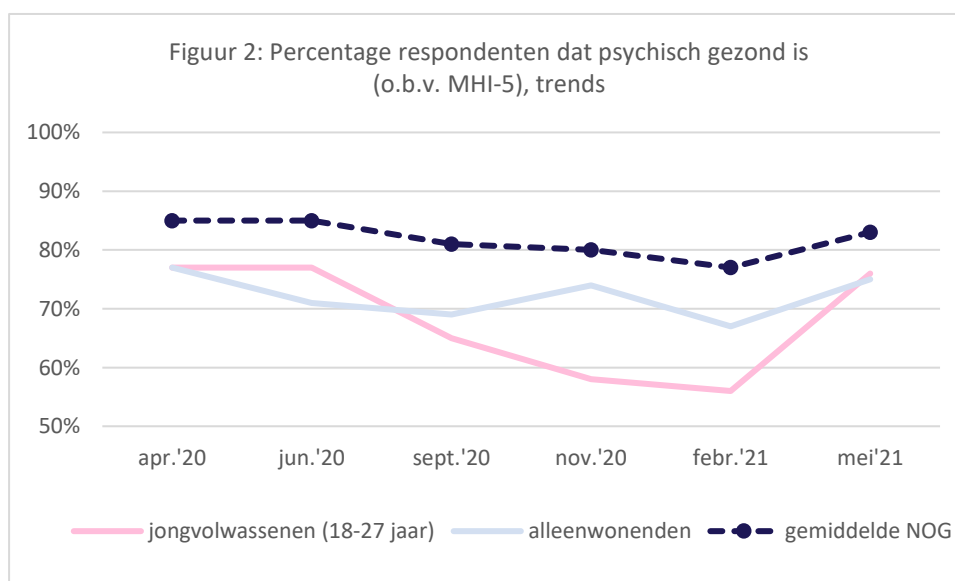

“Ik heb weinig tot geen contact met andere mensen. Het duurt allemaal veel te lang.” (vrouw, 27 jaar, geeft rapportcijfer 3)

“Door een beetje te zoeken naar kansen is er ook in deze tijd nog van alles te doen.” (man, 69 jaar, geeft rapportcijfer 8)

Psychische gezondheid lijkt te verbeteren

De psychische gezondheid van de inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland is voor het eerst sinds het begin van de pandemie verbeterd (figuur 2). In februari 2021 was de psychische gezondheid in de regio het slechtst en scoorde slechts 77% ‘psychisch gezond’ volgens de MHI-5 (de schaal die psychische gezondheid meet). In mei 2021 is dit gestegen tot 83%. Hiermee zit het aandeel psychisch gezonde mensen weer bijna op hetzelfde niveau als in april 2020. Mannen scoren gemiddeld iets hoger op psychische gezondheid dan vrouwen. Opvallend is verder dat alleenwonenden en jongvolwassenen (18-27 jaar) minder goed scoren op psychische gezondheid. Vooral in het najaar en de winter scoorden jongvolwassenen erg laag, maar we zien een flinke verbetering in mei 2021.

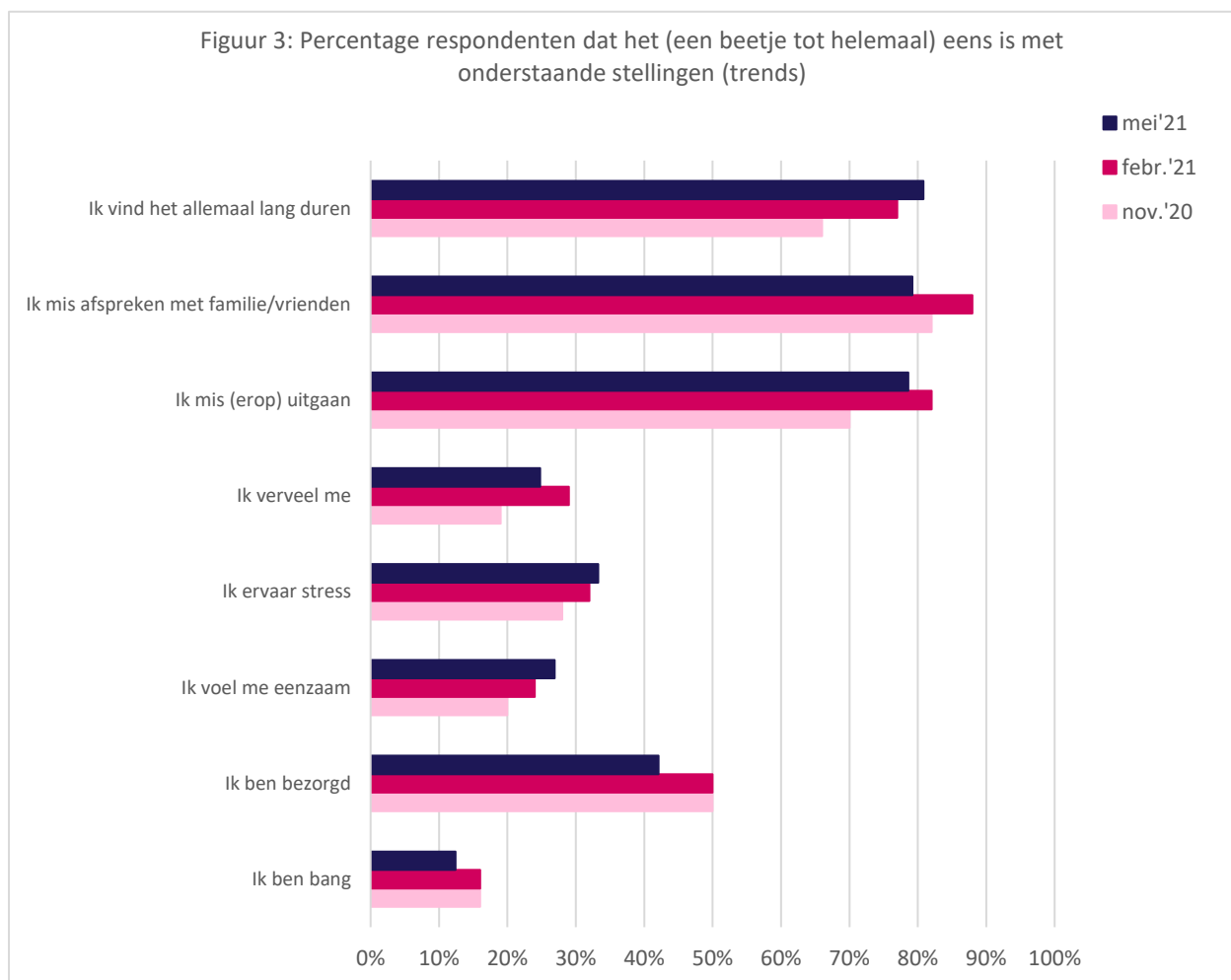
Veerkracht is het hoogst bij ouderen

In de peiling zijn ook de vragen opgenomen van de dimensie Veerkracht van de [Nederlandse Vitaliteitsmeter, de Vita-16](#) ©. Op basis van hiervan heeft 23% van de respondenten een lage veerkracht. Hoe jonger mensen zijn hoe minder veerkrachtig zij zijn. Zo zien we dat jongvolwassenen (18-27 jaar) vaker een lage veerkracht (35%) hebben dan 65-plussers (18%). Verder valt het op dat alleenstaanden en mensen met een laag opleidingsniveau relatief vaak een lage veerkracht hebben.

Mensen beleven de coronatijd over het algemeen iets minder zwaar dan in februari

Kort voor de afname van de 7^e coronapeiling (18-24 mei 2021) heeft de overheid eerste stappen gezet in het openingsplan. Stap 1 was op 28 april 2021. Op die dag gingen bijvoorbeeld de terrassen en winkels weer open en werd de avondklok afgeschaft. De 2^e stap in het openingsplan was op 19 mei. Op die dag gingen bijvoorbeeld de sportscholen, pretparken en openluchtmusea weer open.

De eerste stappen om de samenleving weer te openen lijken perspectief te bieden. Zo geven minder mensen aan last te hebben van angst, bezorgdheid en/of verveling dan in februari 2021. Ook wordt het afspreken met familie en vrienden en het (erop) uitgaan iets minder gemist. Ondanks deze kleine verbeteringen, geven 8 op de 10 mensen aan dat ze het allemaal lang vinden duren. Dit percentage is toegenomen t.o.v. februari 2021 (figuur 3). Ook eenzaamheid en stress worden nog iets vaker gerapporteerd dan in februari. Voor alle genoemde aspecten geldt dat de jongere leeftijdsgroepen hier vaker last van hebben dan de ouderen.

“We zijn gezond en dat is het allerbelangrijkste, maar ik mis de slagroom op de taart. Afspreken met vrienden en familie zonder schuldgevoel of het wel kan. Toch wil ik niet klagen. Het is zoals het is. We maken er maar het beste van.” (vrouw, 52 jaar)

Vier op de tien mensen ervaren de coronatijd als een periode van rust en bezinning

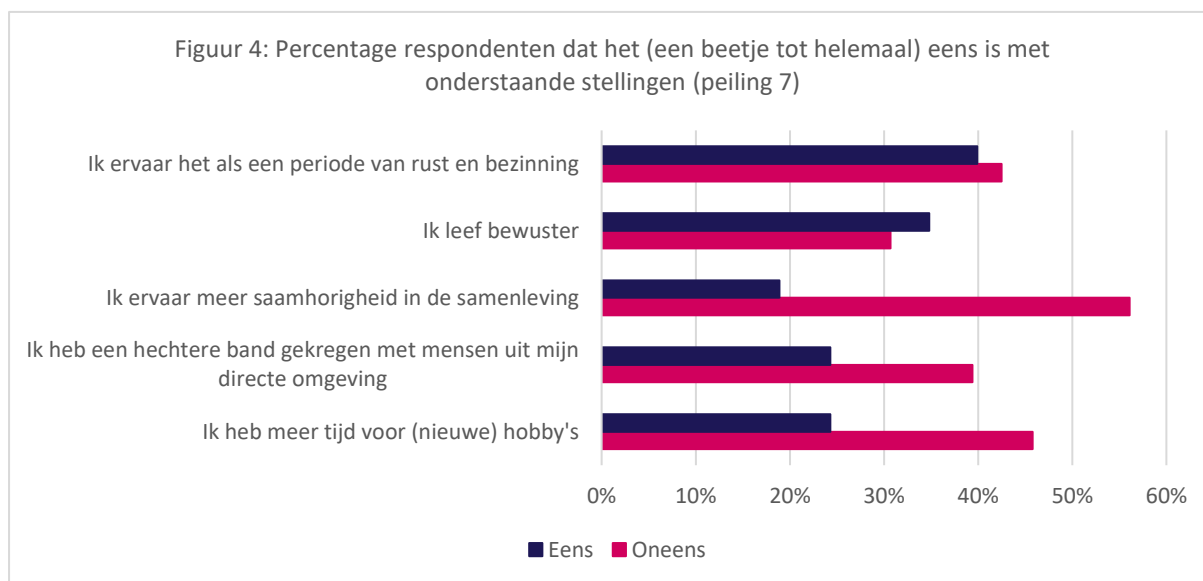
Van alle respondenten is 40% het eens met de stelling ‘Ik ervaar de coronatijd als een periode van rust en bezinning’. Een ongeveer even grote groep is het hiermee oneens (figuur 4).

Jongvolwassenen (18-27 jaar) ervaren de coronatijd minder vaak als periode van rust en bezinning dan de leeftijdsgroepen daarboven. Mensen met een hoog opleidingsniveau ervaren dit daarentegen vaker dan mensen met een laag- of middelbaar opleidingsniveau en vrouwen ervaren dit vaker dan mannen.

Verder zien we dat 35% van de respondenten aangeeft ‘bewuster te leven’, terwijl 31% dit juist niet doet. Vrouwen geven vaker aan bewuster te leven dan mannen.

Ruim de helft van de respondenten (56%) is het niet eens met de stelling ‘ik ervaar meer saamhorigheid in de samenleving’, terwijl 19% het juist wel eens is met deze stelling. Gedurende de pandemie is het gevoel van saamhorigheid steeds verder afgenomen. In maart 2020 was nog 64% van de respondenten het eens met de stelling meer saamhorigheid te ervaren, in september was dat 30% en nu in mei dus 19%.

65-plussers ervaren vaker dan gemiddeld saamhorigheid. Een kwart van de respondenten geeft aan gedurende de coronatijd een hechtere band te hebben gekregen met mensen uit hun directe omgeving. Dit zijn vaker vrouwen dan mannen. Bijna 40% geeft echter aan dat dit voor hen niet geldt. Dit zien we ook voor het (meer) tijd hebben voor hobby’s: er zijn meer mensen voor wie dit niet geldt (46%), dan voor wie dit wel van toepassing is (25%).

“Ondanks corona, sta ik toch nog voor genoeg leuke uitdagingen: stage, afronding school, wandelen, afspreken met vrienden voor zover dat mogelijk is. Kortom denk ik dat ik goed kijk naar wat er wél kan.” (vrouw, 20 jaar)

Thuiswerken en meer rust zijn positieve dingen die men wil vasthouden

In de vragenlijst is de volgende open vraag gesteld: ‘Als je terugkijkt op de afgelopen coronatijd, zijn er dan positieve dingen die je graag wilt vasthouden?’ Veel mensen hebben hierop gereageerd. De meest genoemde dingen die men wil vasthouden zijn:

- Het (deels) thuiswerken
- De rust door minder (sociale) verplichtingen
- Het meer tijd kunnen doorbrengen met het gezin

Ook zijn vaak genoemd: geen handen meer schudden/niet meer zoenen, genieten van de kleine dingen en meer tijd thuis doorbrengen.

“Ik wil bewuster gaan stilstaan bij de leuke en fijne dingen die straks weer kunnen. Een dagje dierentuin, een hapje eten met mijn lief, lekker naar het zwembad met de jongens. Ik wil hun schaterlach echt horen en herinneren. Meer in het hier en nu leven en meer tijd offline zijn...” (vrouw, 48 jaar)

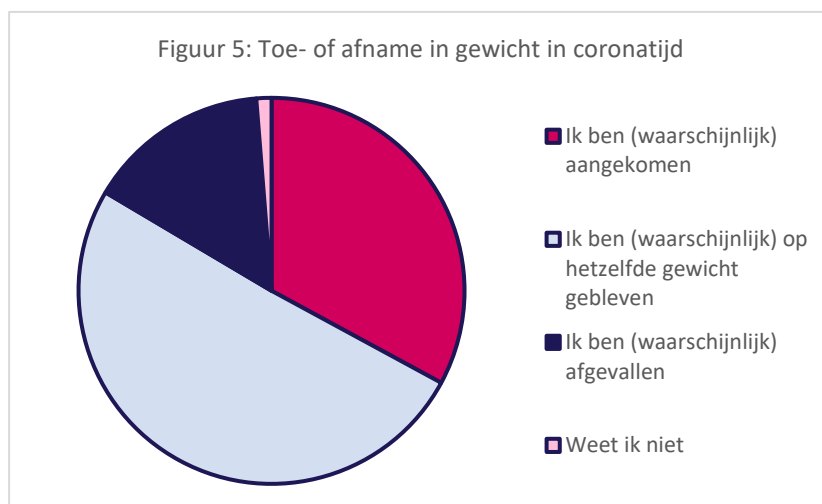
“De vrije tijd wat minder vol plannen, zodat er tijd overblijft voor rust en spontane acties.” (man, 39 jaar)

“Wat mag blijven: beetje afstand, dus niet meer al dat onnodige zoenen (3x) en ‘huggen’. Minder woon-werkverkeer, minder vliegverkeer, goede hygiëne. Tevreden zijn met minder en meer oog voor de ander.” (vrouw, 64 jaar)

Eén op de drie mensen is aangekomen in gewicht; er wordt vooral minder bewogen

Van alle respondenten denkt 33% in coronatijd te zijn aangekomen in gewicht of weet dit zeker (figuur 5). De belangrijkste redenen die hiervoor genoemd worden zijn: minder beweging, door meer (thuis) zitten en/of doordat sportscholen, sportverenigingen en/of zwembaden dicht zijn. Daarnaast geven veel mensen aan dat men meer is gaan eten door het thuiszitten waardoor het eten binnen handbereik is. Het gaat dus vooral om meer snoepen. Ook wordt ‘emotie-eten’ regelmatig genoemd, dus (meer) eten uit verveling, door eenzaamheid, stress, verdriet en als troost.

Vrouwen zijn vaker aangekomen dan mannen. Verder zijn mensen met een laag opleidingsniveau vaker aangekomen dan mensen met een gemiddeld of hoog opleidingsniveau.

Van iedereen die aangekomen is, geeft 86% aan dat zij hier iets aan willen (gaan) doen. Mensen willen vooral meer gaan bewegen, variërend van wandelen, fietsen, thuis sporten, tot weer naar de sportschool of het zwembad gaan of in teamverband sporten als dat weer mag. Daarnaast geven mensen aan meer te willen gaan letten op het eten: gezonder eten, minder eten, minder tussendoortjes/snoepen, soms met behulp van diëtist of een 'maatje'.

“Minder bewegen (niet op het werk trap op trap af naar andere collega's voor overleg of om drinken te halen, maar nu alleen in de kamer aan het werk met koelkast binnen handbereik).” (vrouw, 52 jaar)

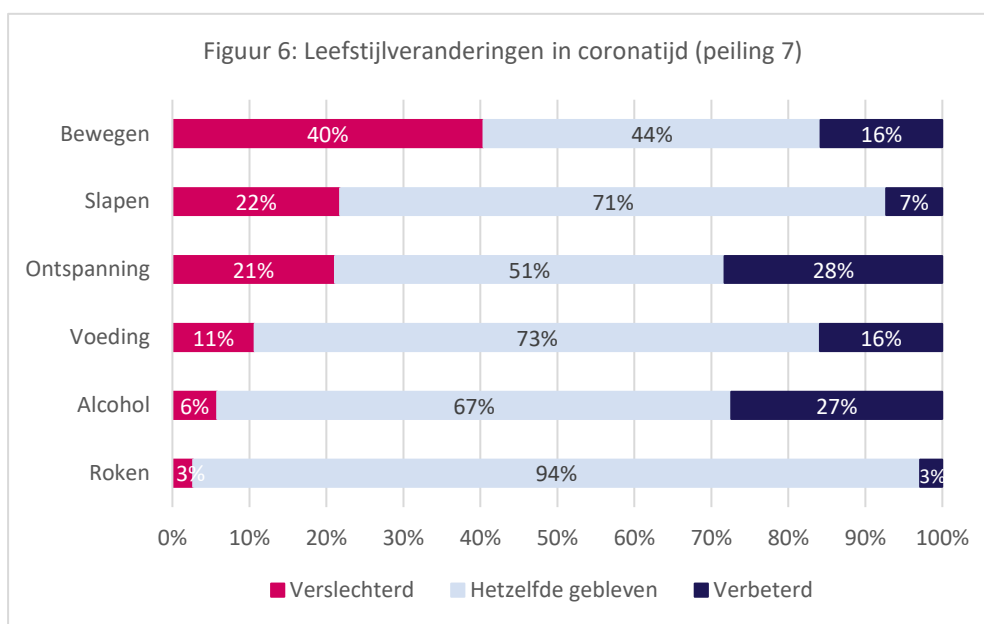
Ongeveer de helft van de mensen geeft aan dat hun lichaamsgewicht gelijk gebleven is (figuur 5). Bijna één op de drie geeft aan hier ook iets voor gedaan te hebben. Zij noemen vooral 'letten op de voeding' (minder en gezonder eten, minder snoepen) en bewegen (zoals wandelen, fietsen, hardlopen en ook thuis of online sporten).

Ongeveer 15% van de respondenten is afgefallen in coronatijd (figuur 5). De meeste mensen die zijn afgefallen geven als reden aan dat zij gezonder zijn gaan eten en/of meer zijn gaan bewegen.

“Ik was sowieso al te dik en ben meer gaan bewegen en gezonder gaan eten. Dit ook door corona, wil per se mijn BMI omlaag hebben en dit was dus een extra stimulans.” (vrouw, 57 jaar)

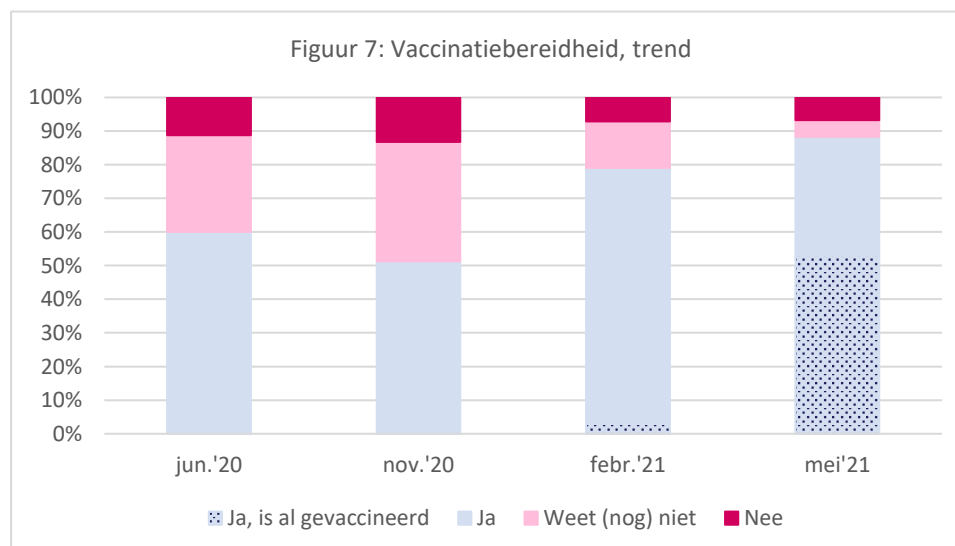
Ten aanzien van de andere leefstijlaspecten (figuur 6) zien we dat vooral het beweeggedrag is verslechterd in coronatijd: 40% beweegt minder, 16% beweegt juist meer. Verder zien we dat 22% minder goed is gaan slapen terwijl 7% juist beter slaapt.

Gunstige effecten zien we ten aanzien van het drinken van alcohol: 27% is minder alcohol gaan drinken en 6% meer. Ook is de groep die meer toekomt aan ontspanning met 28% relatief groot. 21% geeft aan nu minder tijd te hebben voor ontspanning.

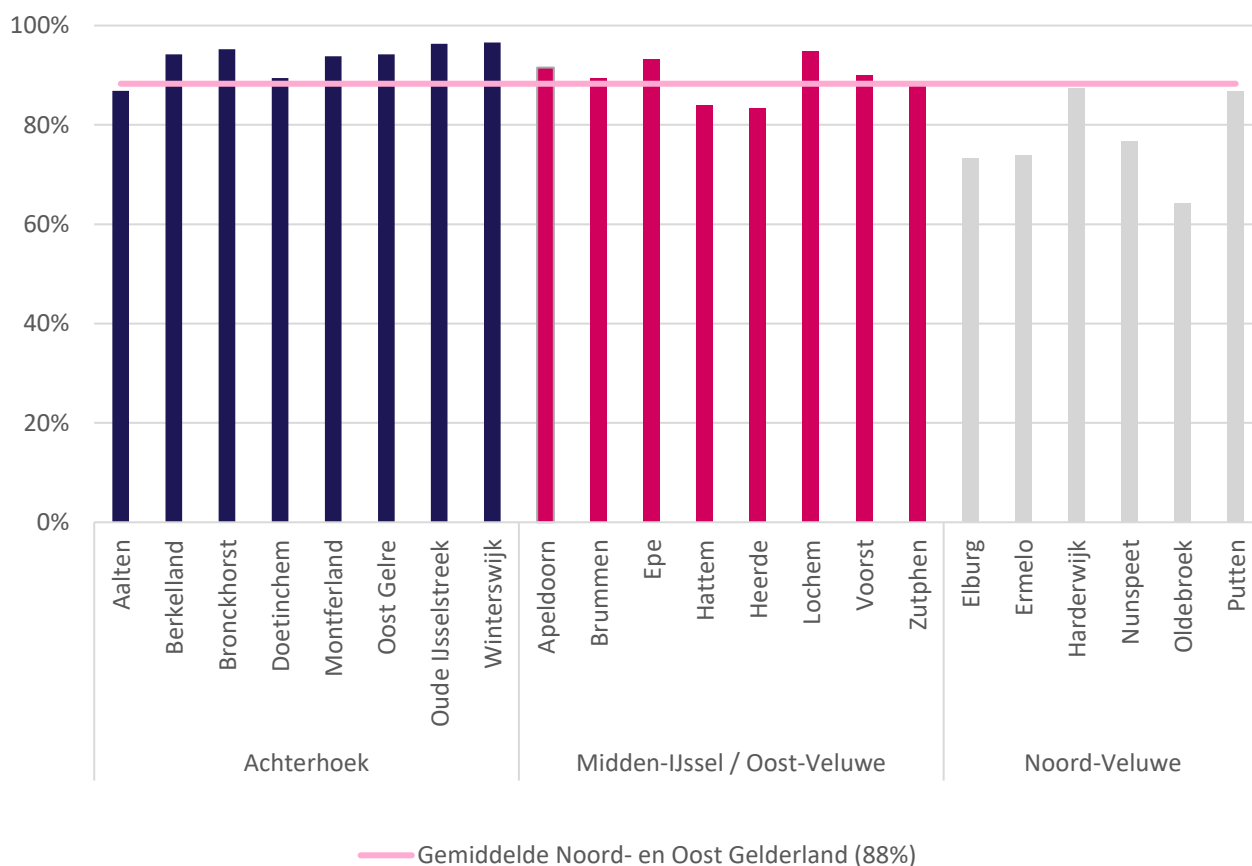
Vaccinatiebereidheid opnieuw gestegen, regio Noord-Veluwe blijft achter

Opnieuw blijkt de bereidheid om zich te laten vaccineren tegen het coronavirus te zijn gestegen (figuur 7). In november 2020 en februari 2021 gaf respectievelijk 51% en 79% aan zich te willen laten vaccineren. In mei 2021 is dat gestegen naar 88%. Een aanzienlijk deel van deze groep is inmiddels ook al (tenminste één keer) gevaccineerd.

Inwoners van de regio Noord-Veluwe zijn minder bereidwillig zich te laten vaccineren (77%), dan inwoners uit de Achterhoek (93%) en de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (90%) (zie figuur 8).

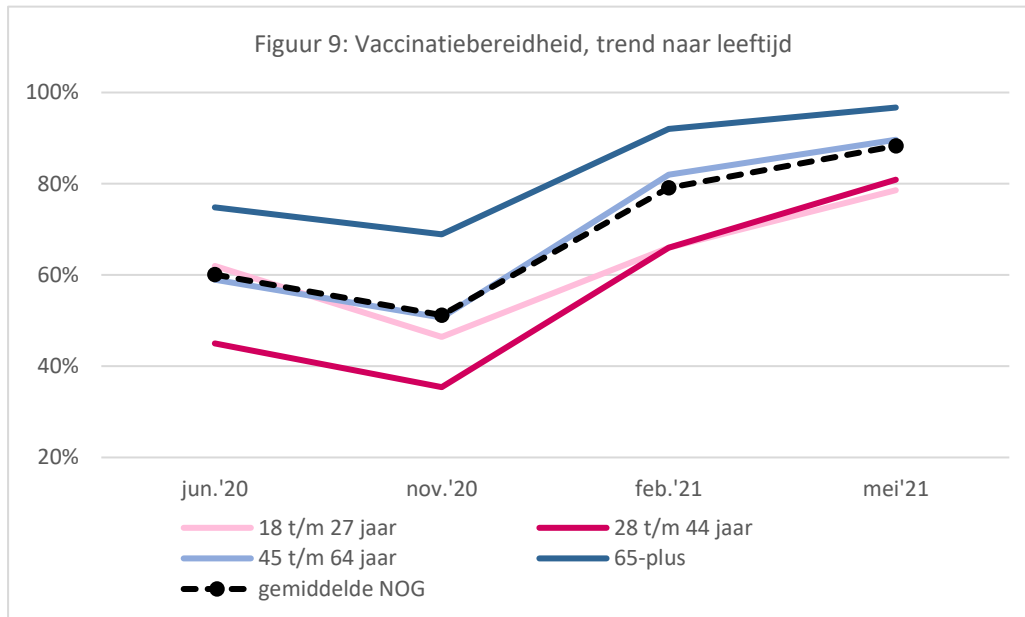
Figuur 8: Vaccinatiebereidheid per gemeente

Het percentage mensen dat twijfelt over het nemen van een vaccin is opnieuw flink gedaald (van 14% in februari 2021 naar 5% in mei 2021). Het aandeel dat weigert zich te laten vaccineren is gelijk gebleven en zit net als in februari op 7%. Mensen die aangeven zich niet te willen laten vaccineren of nog twifelen geven hiervoor de volgende redenen aan (meerdere antwoorden mogelijk): ik twijfel aan de veiligheid van het vaccin (63%), er moet meer aandacht komen voor het opbouwen van weerstand (56%), ik twijfel aan de werking van het vaccin (55%), ik heb al corona gehad (17%), ik ben tegen vaccineren (16%), anders (35%).

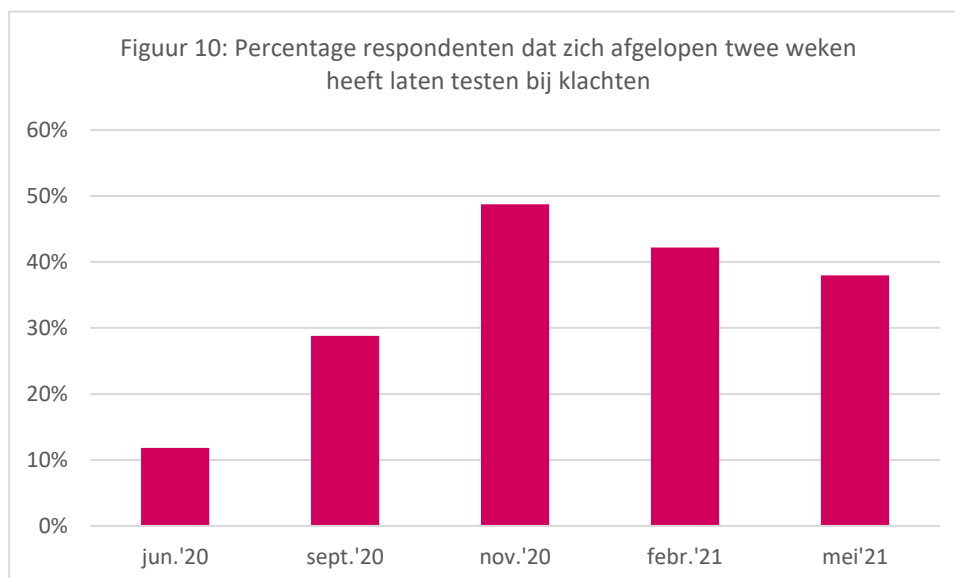
In de regio Noord-Veluwe is zowel het aantal weigeraars (13%) als het aantal twijfelaars (10%) ongeveer twee keer zo hoog als gemiddeld.

Verder zijn er vooral grote verschillen in vaccinatiebereidheid tussen de verschillende leeftijdsgroepen. Over het algemeen laten ouderen (65-plus) een hogere vaccinatiebereidheid zien dan de andere leeftijdscategorieën (figuur 9). Opvallend is dat jongvolwassenen (18 t/m 27 jaar) niet minder bereidwillig zijn dan volwassenen tussen de 28 en 44 jaar.

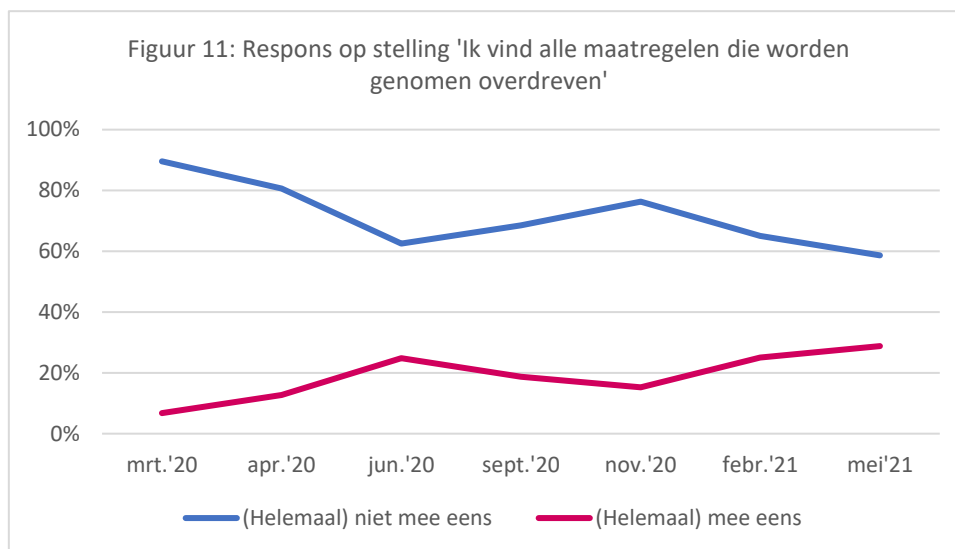
Testbereidheid bij klachten neemt af

Twaalf procent van de respondenten heeft in de twee weken voorafgaand aan het onderzoek last gehad van milde of ernstige griepachtige verschijnselen (zoals koorts, keelpijn, verkoudheid en/of hoesten). Van deze groep heeft 38% zich laten testen. We zien daarmee een afnemende testbereidheid sinds november 2020 (figuur 10). De meest genoemde redenen om zich niet te laten testen zijn: de klachten waren te wijten aan iets anders (50%); de klachten waren niet ernstig genoeg (31%); ik heb (waarschijnlijk) al covid-19 gehad (17%); ik ben gevaccineerd (17%); de klachten waren snel weer over (16%); ik heb een zelftest gedaan (14%).

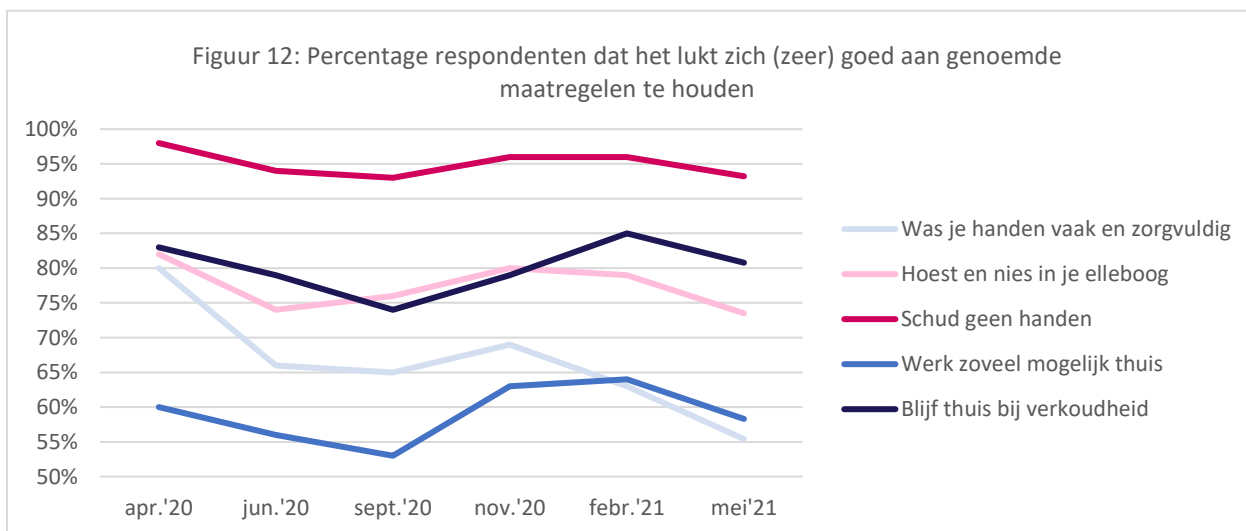

Draagvlak voor de maatregelen neemt af

Van alle respondenten is 29% het eens met de stelling dat 'alle maatregelen die genomen worden, overdreven zijn'. Dit is het hoogste percentage sinds het begin van de pandemie (figuur 11; roze lijn). Er lijkt dus minder draagvlak te zijn voor de genomen maatregelen. Jongvolwassenen (18-27 jaar) vinden de maatregelen vaker overdreven (38%) dan de oudere leeftijdsgroepen. Ook valt op dat inwoners van de Noord-Veluwe de maatregelen vaker overdreven vinden (34%) dan de inwoners uit de andere twee regio's.

Uit figuur 12 blijkt dat het de respondenten in de zomer van 2020 minder goed lukte om zich aan de maatregelen te houden, dan aan het begin van de pandemie. Tijdens de tweede golf (vanaf najaar 2020) verbeterde de naleving weer. Sinds de peiling van februari 2021 zien we dat het weer minder goed lukt om de maatregelen te houden. Vooral het 'vaak en zorgvuldig wassen van de handen' wordt veel minder goed nageleefd. De naleving van de maatregel om 'geen handen te schudden' is nog steeds het hoogst.

Behalve de in figuur 12 genoemde maatregelen is ook de naleving van verschillende andere maatregelen nagevraagd, zoals het houden van de 1,5 meter afstand en het beperken van bezoek. Opvallend is dat voor veel maatregelen geldt dat jongvolwassenen zich hier minder goed aan houden dan ouderen. Verder valt op dat inwoners van de regio Noord-Veluwe diverse maatregelen minder goed naleven dan de inwoners van de andere regio's.

Wie zijn de respondenten?

Voor dit onderzoek is een online vragenlijst voorgelegd aan het GGD-panel 'NOG Beter Weten'. Daarnaast is de vragenlijst ook uitgezet via sociale media. Er hebben 3553 mensen meegedaan aan de 7^e peiling.

- 60% is vrouw, 40% is man, <1% gaf 'anders' aan
- 19% is 18 tot 44 jaar, 44% is 45 tot 64 jaar, 37% is 65-plus
- 11% is laagopgeleid, 44% middelbaar opgeleid en 46% hoogopgeleid
- 38% komt uit de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe, 40% uit de Achterhoek en 22% uit de Noord-Veluwe
- 85% woont in een meerpersoonshuishouden en 15% is alleenstaand

Er is gewogen naar geslacht, leeftijdsgroep en subregio. Ten aanzien van deze kenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de hele bevolking van de regio Noord- en Oost-Gelderland.

Informatie en nuttige links

Informatie over het coronavirus:

- ✓ [Website GGD NOG met actuele informatie over corona](#)
- ✓ [Corona informatie voor anderstaligen | GGD NOG](#)
- ✓ [Nieuwste situatieschets COVID-19 GGD Noord- en Oost-Gelderland](#)
- ✓ [Coronadashboard Rijksoverheid](#)
- ✓ [Website Rijksoverheid met actuele informatie over het coronavirus](#)

Handreikingen voor beleid:

- ✓ [Handelingsperspectief](#) van het Trimbos Instituut voor beleidsmakers, bestuurders en andere professionals m.b.t. mentaal gezond de crisis door
- ✓ [Handreiking over het welzijn van jongeren voor beleid en praktijk | Movisie](#)
- ✓ [Beleidssignalement kwetsbare groepen in de samenleving | Sociaal en Cultureel Planbureau](#)
- ✓ [Drie pijlers voor een effectieve en evenwichtige vaccinatiecampagne | RIVM](#)
- ✓ [Plan van aanpak maximale vaccinatiegraad met specifieke aandacht voor inwoners met een migratieachtergrond](#) (Helius Onderzoek, GGD Amsterdam, Amsterdam UMC en expertisecentrum Pharos)

Tips voor volwassenen en jongeren:

- ✓ [Steunpunt Coronazorgen](#) met tips voor burgers over hoe je met je gevoelens en zorgen kan omgaan
- ✓ [Het coronavirus en leefstijl](#). Website van het Loket Gezond leven (RIVM) met diverse leefstijladviezen
- ✓ Campagne (VWS) [Word ook fit op jouw manier](#)
- ✓ [Jouwggd.nl](#) met filmpjes en tips voor jongeren over allerlei onderwerpen
- ✓ [Website van het NJI](#) voor jongeren met antwoorden op allerlei (corona) vragen en tips

Lokale voorbeelden:

- ✓ [Coronadashboard gemeente Oost Gelre \(april 2021\)](#)
- ✓ [Dit is Putten in coronatijd](#)
- ✓ [#wijzijnapeldoorn](#)
- ✓ [Laat je hart zien voor Zutphen](#)

GGD Noord- en Oost-Gelderland, 8 juni 2021
Team Advisering Publieke Gezondheid
e-mail: onderzoek@ggdnog.nl